

Uchwała z dnia 5 lutego 2004 r., III CZP 111/03

Sędzia SN Tadeusz Domińczyk (przewodniczący)

Sędzia SN Irena Gromska-Szuster

Sędzia SN Zbigniew Kwaśniewski (sprawozdawca)

Sąd Najwyższy w sprawie z wniosku R. Agencji Rozwoju, sp. z o.o. w likwidacji w R. o ogłoszenie upadłości, po rozstrzygnięciu w Izbie Cywilnej na posiedzeniu jawnym w dniu 5 lutego 2004 r., przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Jana Szewczyka, zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Okręgowy w Lublinie postanowieniem z dnia 1 grudnia 2003 r.:

"1. Czy dłużnika wniosek o ogłoszenie upadłości nadany w urzędzie pocztowym przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. prawo upadłościowe i naprawcze, który wpłynął do sądu po tym dniu, musi spełniać wymogi formalne określone w powołanej ustawie i czy podlega on zwrotowi na podstawie art. 28 ust. 1 tej ustawy, bez wzywania do uzupełnienia braków, jeżeli nie spełnia wymogów formalnych określonych w tej ustawie ani też wymogów formalnych przewidzianych w obowiązującym w dacie jego wniesienia rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.) czy też w odniesieniu do takiego wniosku winien mieć zastosowanie tryb postępowania przewidziany w art. 130 § 1 i 2 k.p.c. w związku z art. 35 powołanej ustawy z dnia 28 lutego 2003 r.;

2. czy na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie wniosku dłużnika o ogłoszenie upadłości wydane po wejściu w życie ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535) a dotyczące wniosku złożonego przed tą datą dłużnikowi przysługuje zażalenie?"

podjął uchwałę:

1. W sprawie, w której przed dniem 1 października 2003 r. wniesiono do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości, lecz jeszcze nie wydano postanowienia o ogłoszeniu upadłości, postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości prowadzi się na podstawie przepisów ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo

upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535).

2. Na zarządzenie przewodniczącego, którego przedmiotem jest zwrot wniosku dłużnika o ogłoszenie upadłości, przysługuje zażalenie.

Uzasadnienie

Przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia zagadnienia prawne powstały przy rozpoznawaniu zażalenia wnioskodawcy, będącego dłużnikiem, na zarządzenie przewodniczącego z dnia 8 października 2003 r., którym dokonano zwrotu wniosku o ogłoszenie upadłości. Zarządzenie przewodniczącego wydane zostało na podstawie art. 28 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (Dz.U. Nr 60, poz. 535 – dalej: "Pr.u.n."), w następstwie uznania wniosku za nieodpowiadający wymogom określonym w przepisach wymienionej ustawy.

Za okoliczności bezsporne przyjęto fakt nadania wniosku w polskim urzędzie pocztowym w dniu 30 września 2003 r. oraz jego wpływ do Sądu Rejonowego w Radomiu w dniu 2 października 2003 r. Przewodniczący uznał, że skoro wniosek nie spełniał wymogów określonych w art. 22, 23 i 25 powołanej ustawy, to podlegał zwrotowi na podstawie art. 28 ust. 1 tej ustawy, bez potrzeby wzywania wnioskodawcy do uzupełnienia braków formalnych.

W zażaleniu na zarządzenie przewodniczącego dłużnik zarzucił, że jego wniosek podlegał rozpoznaniu na podstawie przepisów obowiązujących w chwili jego nadania w urzędzie pocztowym, a zatem na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 24 października 1934 r. – Prawo upadłościowe (jedn. tekst: Dz.U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 ze zm.), obowiązującego do dnia 30 września 2003 r. włącznie.

Sąd drugiej instancji zaprezentował dwa przeciwstawne stanowiska, które legły u podstaw powstania zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, przedstawionego do rozstrzygnięcia w pkt 1 sentencji postanowienia.

Według pierwszego, do oceny wymogów formalnych wniosku złożonego w dniu 30 września 2003 r. powinny mieć zastosowanie przepisy obowiązującego w tym dniu Prawa upadłościowego, a nie przepisy nowej ustawy (art. 538 § 1 Pr.u.n.).

Konsekwencją zastosowania starej ustawy byłby obowiązek wezwania wnioskodawcy do uzupełnienia braków formalnych wniosku.

Drugie stanowisko, oparte na literalnym brzmieniu art. 537 Pr.u.n., sprowadza się do stwierdzenia, że przepisy nowej ustawy mają zastosowanie do oceny wymogów formalnych wniosku o ogłoszenie upadłości, wniesionego przed jej wejściem w życie i do tej chwili nie rozpoznanego.

Wątpliwości dotyczące dopuszczalności zaskarżenia zażaleniem zarządzenia przewodniczącego o zwrocie wniosku dłużnika o ogłoszenie upadłości uzasadniono możliwością rozbieżnej interpretacji normy art. 33 ust. 1 Pr.u.n. Sąd drugiej instancji stwierdził, że wynik zastosowania jednej z możliwych wykładni tego przepisu polega na uznaniu, iż reguluje on wyczerpująco dopuszczalność wszelkich zażaleń w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Skoro przepis ten nie przewiduje zażalenia na zarządzenie przewodniczącego o zwrocie wniosku, wydane na podstawie art. 28 ust. 1 Pr.u.n., to zażalenie jest z woli ustawodawcy niedopuszczalne.

Odmienny pogląd oparty jest na twierdzeniu, że art. 33 ust. 1 Pr.u.n. w ogóle nie reguluje dopuszczalności zażaleń na zarządzenie przewodniczącego, dotyczy bowiem tylko zaskarżalności postanowień sądu. W tej sytuacji, na podstawie art. 35 Pr.u.n., znajdują odpowiednie zastosowanie wskazane w nim przepisy kodeksu postępowania cywilnego, a zatem również art. 394 § 1, co przesądza dopuszczalność zażalenia na zaskarżone w niniejszej sprawie zarządzenie przewodniczącego, którym dokonano zwrotu wniosku dłużnika.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Uwzględniając datę oddania wniosku o ogłoszenie upadłości w polskim urzędzie pocztowym (30 września 2003 r.), co było równoznaczne z wniesieniem go do sądu na podstawie art. 165 § 2 k.p.c., uznać należy, że samo wszczęcie postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości nastąpiło pod rządami przepisów Prawa upadłościowego, jednakże badanie spełniania przez wniosek wymogów formalnych odbyło się już w czasie obowiązywania Prawa upadłościowego i naprawczego.

Stosowaniem norm cywilnego prawa procesowego rządzą dwie zasady, a mianowicie zasada jedności (jednolitości, ciągłości) postępowania, która oznacza stosowanie aż do zakończenia postępowania przepisów procesowych ustawy obowiązującej w chwili wszczęcia postępowania, oraz zasada aktualności, zwana też zasadą bezzwłocznego (natychmiastowego, bezpośredniego) stosowania

przepisu procesowego, w myśl której przepisy procesowe wchodzi w życie bezzwłocznie i znajdują zastosowanie we wszystkich sprawach bez względu na chwilę wszczęcia postępowania, przy czym czynności procesowe dokonane wcześniej pozostają w mocy. O zastosowaniu którejkolwiek z tych zasad powinien rozstrzygnąć ustawodawca, formułując przepisy międzyczasowe, których kształt wymaga uwzględnienia konstytucyjnych zasad operowania prawem intertemporalnym (por. uzasadnienie wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, OTK-A Zb.Urz. 2003, nr 6, poz. 51).

Zmiana reguł postępowania, sprowadzająca się do ustanowienia zasady bezpośredniego działania ustawy nowej, jest możliwa, a nawet niezbędna, jeśli przemawia za tym ważny interes publiczny. Istnienia takiego interesu dopatrzeć się można w charakterze postępowania upadłościowego i konieczności wyeliminowania wszelkiej zwłoki, która udaremniałaby jego cel. Ta właśnie okoliczność usprawiedliwia zastosowanie przez ustawodawcę zasady bezpośredniego działania nowej ustawy w sytuacjach, o których stanowi art. 537 Pr.u.n. Określone w nim przesłanki uzasadniające jego zastosowanie występują w stanie faktycznym niniejszej sprawy. Użycie w tym przepisie sformułowania "wpłynął wniosek o ogłoszenie upadłości" powinno bowiem być rozumiane jako równoznaczne z wniesieniem tego wniosku do sądu, na podstawie przepisu art. 165 § 2 k.p.c., który wiąże taki skutek z faktem oddania każdego pisma procesowego w polskim urzędzie pocztowym. Ponieważ zdarzenie to nastąpiło w dniu 30 września 2003 r., zatem wniosek o ogłoszenie upadłości wpłynął przed dniem wejścia w życie ustawy, a skoro nie wydano jeszcze postanowienia o ogłoszeniu upadłości, to na podstawie art. 537 Pr.u.n. postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości należy prowadzić według przepisów nowej ustawy.

Badanie wymogów formalnych wniosku o ogłoszenie upadłości i skutki stwierdzonych w nim braków, regulują przepisy zawarte w działach II i III tytułu II nowej ustawy, normujące postępowanie w przedmiocie ogłoszenia upadłości. W konsekwencji uznać należy, że wniosek o ogłoszenie upadłości wniesiony do sądu przed dniem 1 października 2003 r., a który nie spełnia wymogów formalnych określonych w Prawie upadłościowym i naprawczym, podlega zwrotowi na podstawie art. 28 ust. 1 w związku z art. 537 Pr.u.n., bez wzywania wnioskodawcy do usunięcia braków.

Zagadnienie prawne przedstawione Sądowi Najwyższemu do rozstrzygnięcia w pkt 2 sentencji postanowienia Sądu drugiej instancji wymaga dokonania wykładni normy prawnej zawartej w art. 33 ust. 1 Pr.u.n. Wykładnia językowa pozwala bronić poglądu, że wolą ustawodawcy było uregulowanie w tym przepisie kwestii dopuszczalności zażaleń, ale wyłącznie na wskazane w nim postanowienia sądu. Nie można więc przyjąć, że przepis ten zawiera zupełną i wyczerpującą regulację dopuszczalności zażaleń w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości, bez względu na charakter decyzji jurysdykcyjnej wydanej w tym postępowaniu. W najnowszym piśmiennictwie wyrażono już trafny pogląd, że rozpoznawczy charakter postępowania w przedmiocie ogłoszenia upadłości, jako *sui generis* postępowania cywilnego, sprawia, że w sprawach nieuregulowanych w nowej ustawie przepis art. 35 Pr.u.n. nakazuje stosować odpowiednio do tego postępowania przepisy księgi pierwszej części pierwszej kodeksu postępowania cywilnego, tj. przepisy o procesie, z wyłączeniem jedynie przepisów o zawieszeniu i wznowieniu postępowania. Stosowanie przepisów kodeksu postępowania cywilnego o procesie jest więc uzasadnione wówczas, gdy dane zagadnienie nie jest w ogóle unormowane w przepisach Prawa upadłościowego i naprawczego albo jest wprowadzone unormowane, ale tylko fragmentarycznie. Z taką sytuacją mamy do czynienia w art. 33 ust. 1 Pr.u.n. Fragmentaryczny charakter zawartej w nim regulacji wyraża się określeniem dopuszczalności zażaleń, ale tylko na orzeczenia o ściśle określonym charakterze, bez przesądzenia dopuszczalności tego środka zaskarżenia na inne decyzje jurysdykcyjne, podejmowane w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości. Wobec powyższego, do przepisów kodeksu postępowania cywilnego, które na podstawie art. 35 Pr.u.n. znajdują odpowiednie zastosowanie w postępowaniu w przedmiocie ogłoszenia upadłości zaliczyć należy m.in. przepisy działu V rozdziału 2 księgi pierwszej k.p.c., poświęcone zażaleniu, przepisy te nie są bowiem objęte przedmiotowym wyłączeniem, o którym mowa w art. 35 *in fine* Pr.u.n.

W tej sytuacji, ponieważ podstawą wydania zarządzenia przewodniczącego, którego przedmiotem jest zwrot wniosku o ogłoszenie upadłości, nie jest art. 130¹ k.p.c., lecz art. 28 ust. 1 Pr.u.n., na takie zarządzenie przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji na podstawie stosowanego odpowiednio art. 394 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 35 Pr.u.n.

Wobec powyższego Sąd Najwyższy, działając na podstawie art. 390 § 1 i § 2 k.p.c., rozstrzygnął zagadnienia prawne, jak w uchwale.